

REDACTIA:
și
ADMINISTRAȚIA:
Batthyányi utca Nr. 2

Articoli și corespondențe pentru publicare se trimit redacțiunii.

Concursse, inserțiuni precum și taxele de abonament se trimit Administrațiunii tipografiei diecezane.

BISERICA ȘI ȘCOALA

FOAIE BISERICESCĂ-ȘCOLASTICĂ, LITERARĂ ȘI ECONOMICĂ.

APARE ODATĂ ÎN SĂPTĂMÂNĂ: DUMINECA.

PREȚUL
ABONAMENTULUI:
PENTRU
AUSTRO-UNGARIA:
Pe un an: 10 cor.
Pe 1/2 an: 5 cor.

PENTRU ROMÂNIA ȘI
STRĂINĂTATE:
Pe un an 14 franci.
Pe 1/2 an 7 franci.

Telefon pentru oraș și
comitat Nr. 266.

Aviz!

Ștendiștii fundațiunilor diecezane, administrate de acest Consistor, sunt provocați prin aceasta a-și subșterne aici, până cel mul *la 18/31 Iuliu a. c.*, testimoniile în original, ori în copii legalizate prin oficiul protopopesic concernent, despre rezultatul studiului în anul școlar 1907/8.

Tot atunci să arate fiecare stipendist, că din care fundațiune a fost împărțit de stipendiu?

Se atrage atențiunea tuturor ștendiștilor, că *nesubșternerea testimoniului la vreme*, se va socoti ca renunțare la ștendiu sau ca pedecă de a se mai putea susține ștendiu, — dreptce ștendiu în atare caz va fi conziderat ca sistat.

Arad, la 6/19 Iunie 1908.

Consistorul gr.-ort. român
din Arad.

Examenele de cvalificațiune învățătorească.

Signatura timpului este: ridicarea poporului. Mijloacele de a-l ridica sunt: religiozitatea și cultura. Cine nu ține cont de aceste recerînțe ale vieții moderne, trebuie să abzică de a fi socotit ca popor. Popoarele n'au căzut de sabia dușmanului ci de putregaiul lor intern.

Soartea poporului nostru este depusă în mâna preoțimei și a învățătorimei noastre, drept aceea dela puritatea credinței și a luminei ce o răvarsă preoțimea și învățătorimea asupra poporului atârnă și puritatea moravurilor și a culturai poporului.

Ne oprim aici la statul învățătoreșc. Odinioară, în zorile redeșeptării naționale strigă E. Radulescu, scrieți băeți, bine rău, numai românește se scrieți. Astăzi însă zicem să nu scrie românește, decât cel ce știe scrie bine românește.

Atunci cartea românească era alfabetul vieții românești, astăzi ea este pânea noastră de toate zilele.

În tocmai astfel ziceam odinioară, să fie școală, bună rea, numai românească să fie; iar astăzi zicem, să fie școală românească dar numai bună, căci atunci eră vorba numai de înseninarea unei vieți contemplativă; iar acum de lupta de existență, în care armele sunt: morala și învățatura.

Este dar supremul nostru interes de a crește un corp învățătoreșc moral și luminat.

Greșesc dar toți aceia cari numai pentru a satisface așteptărilor guvernului, fac ce fac pentru școală, ci din contră tot ce se face pentru școală trebuie să se facă pentru interesul nostru.

Aceasta este rațiunea pentru care dieceza noastră a adus atâtea jertfe pentru ridicarea nivelului institutului nostru pedagogic și simțim o bucurie a înregistră, că în totdeauna a prestat cu cinste controlul statului, și mai ales că la examenele de cvalificațiune acum încheiate, sa prezentat și ca disciplină și ca instrucțiune, ca un institut organizat după toate recerînțele moderne.

Examenele de cvalificațiune învățătorească au fost prezidiate de eruditul nostru secretar consistorial domnul Vasile Goldiș cu participarea eminentului bărbat de școală, domnul comisar guvernial Dr. Iosif Siegescu, va să zică institutul nostru a răspuns de sine înaintea celor mai competenți bărbați de școală, cari vor face mărturie în rapoarte lor despre starea institutului. Suntem fericiți a înregistră, că domnul comisar guvernial Dr. Iosif Siegescu a proces cu tot respectul față de așezămintele noastre autonome și a contribuit cu experiențele sale pedagogice la ridicarea nivelului examenelor.

Puseserăm cultura de bază viitorului nostru, dar să fim bine înțeleși; examenul încă nu dă omului cultură peste toată viața. Învățătorul vecinic trebuie se învețe, ca să-și câștige o cultură generală. Amintim aceste pentru că am observat un defect la candidații de învățători, auume le lipsește lectura. Cartea bună este tezaurul sufletului, cu cât mai multe cărți bune va ceti cineva cu atât mai bogat va fi în sufletul său. Să ne fie dară deviza: cetiți cărți bune în cari

veți afla fondul intelectual și moral, indispensabil pentru a putea trăi în secolul al XX-lea.

Când legăm de examenele de calificare învățătorească acest apel la îmbogățirea sufletului cu cetirea cărților bune, credem a fi dat cel mai puternic impuls pentru ridicarea vazei corpului înălțătoresc și înfloririi școalelor noastre confesionale.

Puneți cartea în fruntea ocupațiilor voastre "in hoc signo vinces!"

Evoluțiunea și depravațiunea.

— Urmare. —

Depravațiunea în goana sa după argumente ajuns pe provirnisul contra dicțiilor recurge la dovezile invocate de teoria criminalității înăscute, care cu privire la ceea ce susține și deneagă, să prezintă ca cea mai neteologică vedere, pentru că deroagă omului libertatea morală și responsabilitatea faptelor. Precum aflăm în mitologia antică pe un monstru născându-se din altul, analog și nativitatea criminală ca teorie științifică s'a născut din teoria eredității depravațiune și-și întoarce ascuțișul contra teologiei plane, care ia dat viață. Ca bătrânii Uranos și Kronos teologia văzându-se periclitată de produsul ei, este necesită al nimici în fași.

Pentru că depravațiunea și nativitatea criminală recurge la afinitatea defectelor fizice și intelectual morale, ca și la cea a capacităților dintre ascendenți și descendenți, spre vestezirea acestor teorii heterogene de spiritul doctrinal al creștinismului aduc următoarele fapte: 1 Nu toate defectele sau capacitățile ascendenților trec la toți descendenții, ci numai la acei ce intrunesc condițiile. 2 Aceasta accesibilitate depinde de la particularități organice, cari prin raportul psihofizic află ecou în sufletul menit a direge emoțiile biologice dară nu a li se supune. 3 Acest ecou are numai un rost vital animalic fără de putere stringentă față de rațiunea liberă. Ca fact biologic de natură inferioară el are numai atribuția, să ni dea signal despre mișcărilor interne, ca rațiunea să fie la paza situației.

Criminalitatea fiind condiționată de anumite particularități patologice ale sistemului nerval, diagonală acțiunii cerebrale a duce cu sine că voința în sine oarbă reacționează la anumite motive și anume după aceeași lege, cum firul se trage de magnet. Dară acest proces de motivație patologică formează numai internul biologiei sufletești, pe când autocrata rațiune liberă tronează peste dânsul, pentru că poartă în sine sacra menire, să cunoască binele etic și prin întunecul caotic, în care se petrece lupta între agenții și reagenții, să ne conducă la lumina adevăratei misiuni.

În ce constă dară sublimitatea uniunii noastre decât în unimea spirituală cu Dumnezeu realizabilă prin rădicare sufletească? În ce puterea noastră decât în stăpânirea de sine? Prin ce ne facem învingători peste toate obstaculele decât prin răbdarea perseverantă, ce ne face mai nemuritori decât rezignațiunea? Drept aceea zise Iisus Hristos, că cel ce-și perde viața, adică accentul carnal, acela și mântue sufletul său.

Din aceste conziderări admit nativitatea predilecțiilor criminale și eriditatea anumitelor defecte morale ca fenomene patologice, doară cu privire la puterea rațiunii și a libertății morale, chemate să stee mai pe sus de toată motivația și să o paralizeze, cu atât de fatală dizmoștenire etică, cum o susține teoria pripită, nu pot fi de acord, căci dacă martirii au biruit cea mai puternică forță, adică voința de a trăi, toate celelalte noțiuni fiind mai puțin postulatoare, se pot predomna.

Factul, că multe capacități ereditate se înădușe pentru că nu se escultivă, și multe patimi prin stăpânirea de sine și educație se sterpesc, ni oferă o dovadă puternică contra stringenței de ereditate, cum o susține teoria depravațiunii:

Cap III.

Depravațiunea

1. Cea morală.

Față de perversitatea timpului a negă subzistența depravațiunii morale în firea individualității senzual pronunțate, denoată ori o tăgăduire oarbă a factelor empirice, ori o totală tâmpie a simțului bun. Subiectivitatea revoltătoare a unor indivizi dovedită prin formidabile grozăvii închee toată discuția despre acest adevăr empiric.

Stând naintea acestui adevăr suntem provocați a ne da seama despre cauzele efeciente a le depravațiunii precum și despre periferia și pașul ei.

Sfânta scripură a T. V. de câte ori subliniază depravațiunea, totdeauna permite și înmulțirea omenimei ca cauză vinovată la acel rău. Dându-ni seama de accentul acut al boldului de conservare provocat în lupta pentru existență individuală, cu ajutorul psihologiei empirice ajungem la cunoștința cauzei că cel mai calm și moral om adese vine în situația penibilă să-și facă mustăreri, că n'a fost destul de corect, pentru că comvoitul comun îl mână unde în princip nu voiește. Disprobarea greșelilor la sine și la alții dovedește, că omenimea nu este de tot depravată, ci cunoaște răul și dispune de forța morală al ținea în frâu.

Pe de altă parte modul de gândire al timpului și felul de trăiu înrădăcinat în societatea omenească aduce cu sine, că cea mai mică lipsă de atenție ne aduce înprimejdie să simțim mustrarea conștiinței, că nu am fost la loc, pentru că conștiința etică ni

atât de simțitoare, încât ne scandalizăm și de cele mai mici greșeli, pe când de altă dată, când nu există opreliști pozitive și delictele mai grele trec neobservate. Deacea zice apostolul Pavel, că ordinul dă anză la păcat, pentru că ce nu este oprit prin lege, nu ne mustră. Suntem de aceea radical depravați? Nu! Ci mulțimea poruncilor aduce cu sine, că scrupulozitatea, de a implini sau a ne feri de unele, ne mână într-o parte să nu putem face pe altele.

Perverzitatea timpului obiectiv sau subiectiv cugetată se rădică înaintea privirilor noastre etice ca niște monstre, pentru că viața socială, la care luăm parte, pătimește de pestilarea ei, și suferința noastră le dă un aspect mai formidabil, îngreue răspirarea și viața ni-o face mai însuportabilă.

Din aceasta nădușală etică dorim o scăpare, dară după vederile noastre ea nu vrea să nizimbiască în viitor. Din acel motiv ne mângăim cu trecutul, în care n'am trăit.

În neagra sa depărtare aninăm icoana idilică a unei stări morale, pe care ni-o zugrăvim în colori tot atât de luminate, cât de negru ni pare prezentul, ce ne apasă. Dară dacă prin studiu temeinic ne dăm seama de nivelul moral al timpurilor trecute și acoperite de tembrele uitării, în locul icoanei cu glorie strălucite se ivesc monstre mai grozave decât cele din prezent.

Pe firul istoriei culturale ale diverzelor timpuri se înșiră icoanele lor etice, din cari cunoaștem cu evidență ciară, cum umanismul din starea sa de tot embrională ale vremilor străvechi din timp în timp treptiș s'a dezvoltat și se desvoaltă și azi. Noi vedem ascuțișul conștiinței individuale, care a fost și este mama barbarismului grozav, cum el sub unealta perfecționării și a conștiinței de excerență mereu se tocește, cum aceasta concepție etică profilează terenul pentru ideea binelui econom, cărui se subordonează interesul egoist al individului. Viața omenească primită din toate punctele și părțile de vedere ni dă dovada, că omenimea încet dară constant pășește înainte pe calea culturală întinsă de dumnezeescul plan providențial, spre a ne duce la finala perfecțiune.

Spre a gustă aspeștul încântător al unei regiuni pitorești, nu avem a căută prin toate gârlele ei ripoașe, ci de departe privind-o de pe înălțime ea ni prezintă frumoasa ei panoramă. Cine caută virtuțile unui popor laudat în afacari cu particulari nici când nu le va afla în splendoarea lor istorică, ci privindu-l numai ca totalitate, cum el se manifestează față de problemele timpului și comparativ cu alte popoare.

Tabloul cel mai artistic executat de aproape nu e decât o măngeală de colori. Cu cât îl privim mai de departe în totalitatea sa, cu atâta el ni se prezintă mai perfect

Omul este o ființă estetică, care înbină necesitățile sale cu ideile plăcut și frumos. Nu întimpinăm noi oare în viața sa și momente neestetice?

Omul se desvoaltă dela embrion până ce devine bărbat matur și sănătos. Lipsesc oare în viața sa incidente contradictorice cu dezvoltarea normală? Vom disaprecia un popor în privința stărei sale culturale pentru câțiva analfabeți sau vom rădică un popor barbar pentru câțiva corturari, ce îi are?

În viața omenimei deosebim două feluri de curente: Curentul individual semnificat prin o luptă de existență a indivizilor trăitori, în decursul cărei se întimpină espectoratiile conștiinței individuale, cari toate la olaltă compum starea morală a diverzelor timpuri. Ca rezultat cvintsențial al curentului individual din toate timpurile ni se prezintă curentul de evoluție al întregii omenimi per castra adastra. Unul se trangează jos în frivolă agitație pentru bunuri trecătoare și interese momentane, altul curge lin și nesimțit pe de asupra spre țelul final al omenimei. Dară pentru că dezvoltarea individului, care trăește atât de scurt, face numai un mic aton din acelei univervale, de aceea acel curent ni rămâne empiric necunoscut. Copilul crește în fiecare oară, dar deosebirea fiind foarte minimală, noi nu o constatăm; de abia după câțiva ani ni dăm numai comparativ seamă de dezvoltarea sa. Analog ca ființi empirice noi nu ni putem prin experiment dă seamă despre cursul evolutiv spre bine și perfecțiune, pentru că el nu e ceva concret, ci o idee volantă care ne fructifică pornirile social-morale în direcția perfecționării, de aceea ni rămâne numai temporală impresie a moralului temporal, care ne îngrozește.

Re'ntorși la probemul, ce ne preocupă constat, că după timpul scurt în care intelectual trăim, după necuviințele timpului, de cari ne disgustăm, nu putem în mod obiectiv și valid dejudecă etatul moral al omenimei întregi spre a ne pute pronunța, că ea e depravată ci numai comparativ cu cât ea față de timpurile înaintașe a sporit spre perfecțiune, sub care noțiune abstractă înțelegem pasul apropierei de Dzeu idealul suprem, și gradul, în care acesta resoarbe idealele noastre personale de natură senzuală.

Va urma.)

C. Rădulescu-Motru. Putere sufletească.

(Studii filozofice. Vol. III). București, 1908.

Partea primă, intitulată „Afirmarea personalității omenești în principalele momente ale culturii“, arată, că momentele principale din istoria culturii înseamnă o rădicare progresivă a personalității omenești. *Cultura antică cunoscută liniștea sufletească isvorită din contemplațiunea artistică.* Persoanele de elită prin prisma artei priveau liniștite în jurul lor. Dar' exemplarele lor erau prea puțin răspândite, din nenorocire *Cultura creștină, care urmă apoi, cunoscut liniștea morală.* Aceasta fu o cucerire puternică, care se împărțăși unor întinse straturi sociale. Fără cultura creștină n'ar fi putut să răsără cultura de astăzi.

În partea a doua a opului tratează autorul despre legea conservării unității sufletești. Rezultatele autorului în ceia-ce privește legea conservării sufletești sunt respectabile. *Unitatea vieții sufletești este o ipotesă necesară științei, întocmai cum este și ipotesa unității constante de energie din lumea fizică. Subsumarea sub legea unității sufletești nu dă explicarea dependențelor mutuale dintre diferiți factori ai culturii, în special dintre știința modernă și creștinism. Dar' dacă crede autorul, cumcă unitatea sufletească este un concept necesar pentru știința sufletului numai, când conceptul unității sufletești este „un simplu concept”, atunci trebuie să revenim.*

În partea a treia e tratat raportul dintre mediu și persoană. Autorul constată, cumcă omul primitiv respectează natura și legile naturii sunt pentru el legi sfinte. *Natura influențează asupra lui în mod determinant. De aici se explică superstițiile din istoria popoarelor. Această influență a mediului dispare însă îndată ce cultura progresează.*

Conținutul interesant e acompaniat de o limbă frumoasă, deși nu prea ușoară. Aceasta se lasă însă explicat, când tratezi o știință abstractă și trebuie să usezi termeni împrumutați din alte limbi, fie și de origine romanică. Teologul, ca și filosoful, află lucruri foarte interesante în opera dlui C. R.-M. Primul trebuie însă să fie precaut. *Nu toate pot fi subscrise și de un teolog. Să ne clarificăm!*

Aristotele rămâne tot timpul marele magistru al speculațiilor metafizice. Morala creștină îi e însă necunoscută marelui cugetător. *Cultura elină eră la înălțimea frumuseții, nu însă și eternă. Când condițiile istorice de odinioară nu mai fură aceleași, ea declină și dispără.* Idealul nu mai avu trecere și nu fu înțeles. Aspirațiile mediului se îndreptară spre alt orizont. Aleșii, cari formau elita de odinioară, remaseră izolați și nu mai găsiră imitatori. Minte și inima omenească nu se mai mulțămira cu cultura, pe care o ambiționă în nobil atenian, cu toate bunurile ei scilpitoare; ele cereau o hrană nouă. *Această hrană nouă, pe care nu putea să li-o mai dea cultura elină, o aduce cu sine creștinismul.* Incriminările la adresa creștinismului, eșite din bolnăvicioșii crieri ai lut Nietzsche, nu ar fi putut fi mai bine respinse și refutate nici de un teolog. Autorul, care a făcut studii speciale relative tocmai la filosofia lui Nietzsche¹⁾, ni arată nu numai netemeinicia expunerilor lui Nietzsche în un mod competent ci și avantajele mari aduse culturii din partea creștinismului. Și în adevăr. Nu a însemnat creștinismul pentru cultura omenească un impuls puternic spre viață mai largă și mai intensivă? *Prin concepțiunea unei ordine ideale, opusă ordinii de pământ, nu a trezit el în suflete o încordare, din care au rezultat motive de activitate necunoscute celor vechi? Creștinismul a trezit bunăoară în conștiința omenească prin îndatorirea impusă sufletului de a se pregăti pentru judecata finală înțelegerea menirii omului și prin aceasta a îndreptat cercetările științifice spre o nouă direcție.* Legile de dezvoltare ale sufletului au cerut o confirmare în sistemul legilor de dezvoltare ale naturii întregi și din această confirmare a rezultat treptat înlocuirea preocupății de a cunoaște substanțialitatea lucrurilor, preocupății ce o găsim la baza științei antice, cu preocupățiunea de a cunoaște causalitatea lor, sau legile după care fenomenele naturii se desfășură în timp. Cu această nouă direcțiune activitatea

științifică este adusă să pregătească culturii moderne caracterul său esențial de a fi un mijloc de prevedere.

Tot prin creștinism și anume prin direcțiunile, pe cari el le provoacă până la constituirea formilă a dogmelor sale, se dete ocaziune inteligenței omenești să se deprindă cu întrebuițarea abstracțiunilor, cu precisiunea cuvântului asociat gândirii. Fără această deprindere nici direcțiunea cea nouă luată de activitatea științifică nu ar fi ajuns la vre-un rezultat. *Legile cauzale ale naturii nu se pot preciza așa de bine prin imagini intuitive, cât se precizează prin simboalele abstracte.* Cum s'ar fi pregătit mai bine funcțiunile de abstracțiune ale inteligenței omenești, dacă nu prin disputele cauzate de credință? Și C. Rădulescu-Motru e convins, că singură numai credința religioasă eră în stare să ridice importanța cuvântului la importanța de astăzi și numai biserica putea să implante în mijlocul societății omenești forța de sugestiune a ideilor și dragostea luptei pentru idei. Aceasta n'ar trebui se uite oamenii de știință de astăzi, zice mai departe autorul. *Lupta pentru idei este necunoscută lumii antice.* Dacă timpul nostru o cunoaște și se folosește după urma ei, aceasta este grație lungului șir de discusiuni chiar pătimate ale teologiei speculative. Ne bucură, că meritele mari ale creștinismului sunt mărturisite și cunoscute și de un filozof luman. Serviciul netăgăduit adus de creștinism științei se uită și orice titlu de recunoștință în favoarea creștinismului este înlăturat de știință. Sub numele de filozofi materialisti¹⁾ și fizicieni mecanisti²⁾ au stăpănit acei, ce au susținut teoria deosebirei fundamentale între știință și religie, opinia publică europeană înainte de un secol două. *Astăzi filozofia materialistă și mecanistă e în descreștere. Nimicirea acestor filozofii se explică din răspândirea, pe care o câștigă din ce în ce mai mult o nouă teorie asupra universului și anume teoria energetice. După această teorie ultima substanță a realității consistă nu în materie și în mișcare, ci în energie. Materia și mișcarea sunt numai niște forme ale energiei. Energia e singura adevărată realitate, de care are știința să se ocupe.*

Dl R.-M. concede, că și legile energiei sunt legi necesare și universale, dar' ca atari nu sunt în nici o legătură cu cerințele personalității omenești. Teologia speculativă nu a contestat și nu contestă legile energiei, precum a recunoscut și legile mecanice și puterea materiei fizice. Aceea ce a apărut teologia a fost tocmai personalitatea omenească, sufletul omenească care dacă utilizează instrumente de o natură fizică trebuie să steie în legătură și cu legile fizice, numească-se aceste legi mecanice sau energetice.

Teologia n'are să se teamă de teorii, pentrucă adevărul etern totuși va triumfa. Aristotelismul se opune Platonismului. Platonismul vechiu a fost reformat de Platonismul nou, Pitagorismul vechiu de cel nou. Toate filozofiile vechi s'au mai încercat în un eclecticism și apoi au dispărut în fața creștinismului, cum dispare ceara la fața focului. Nu a resturnat criticismul lui Kant toate sistemele de gândire de până atunci? Scurt, o filozofie sapă groapa alteia, ca după un timp să fie părtaşă de aceeaș soarte. Mecanismul material dispare pe încetul fiind recunoscut ca o ipotesă artificială³⁾, făcând loc energetice. Și teoria energetice va cedă cu timpul altei teorii, tocmai precum

¹⁾ Reprezentanții: Gassendi, Hobbes, Priestley, Holbach, Hartley, Lametrie, ș. a.

²⁾ Galilei, Kopernicus, Kepler, Schelling, Hartmann, etc.

³⁾ E. Mach. Die Mechanik in ihrer Entwicklung.

¹⁾ Vezi lucrarea >C. Rădulescu-Motru. Viața și filosofia lui Nietzsche“.

au pățit-o și teoria mecanică și cea materialistă. Cuvântul lui Dumnezeu numai este și va rămâne etern.

Di R.-M. vine la rezultatul, cumcă *manifestările culturale, judecate din punct de vedere istoric, urmăresc un scop comun: întărirea și înălțarea personalității omenești. În acest scop comun, zice el, se întâlnește știința cu religiunea. Știința modernă continuă opera creștinismului în ceea ce privește înălțarea personalității omenești. La aceasta zic: amin. Să sperăm însă că adevărata știință va continua această operă în toate privințele.*

(Va urma.)

Editura „Minerva“.

II-a.

„Cântarea cântărilor“ de *Corneliu Botez*. [Invelitoare cărți cu un minunat desen simbolic (Sulamita), de Baltazar].

Cine dintre cetitorii noștri n'ar cunoaște „Cântarea cântărilor“, cea mai frumoasă, sau cu alte vorbe fruntea cântărilor, — din Vechiul Testament?

În versuri frumoase, plastice-corăspunzător caracterului scrierilor poporului care a creat-o, popor din anticitatea autocreștină — e făcută traducerea în versuri a poetului C. Botez.

În paginile prime ale cărții, autorul ne dă lămuriri asupra subiectului lucrării sale și a modului cum a fost elaborat și de alți scriitori de-ai popoarelor noi, acelaș subiect.

„Socotind — zice autorul — că toate străduințele puse pentru clarificarea istorică desăvârșită distrag spiritul dela gustarea poemului și vatămă sentimentul pur estetic, singurul, care, din punct de vedere literar trebuie să ne preocupe... „am pus cea mai mare grijă în redarea frumuseții plastice, originale, a bogăției de imagini vii și comparații primitive“. „Împărțirea pe capitole deși nu exista în original, am admis-o pentru ușurarea înțelegerii, adăugând și câteva însemnări lămuritoare“.

După aceste prealabile lămuriri, să deschidem cartea și să vedem, dacă se verifică dorința autorului-și a noastră?

„O tu, pe care sufletu-mi iubește,
„Răspunde-mi; turma unde-ți poposește,
„În ce ținuturi tainic pășunezi,
„Și unde te umbrești în dup'amezi?
„O spune-mi, ca să nu mai umblu 'ntăi
„La stănele tovarășilor tăi!...

— De nu ști tu, frumoaso 'ntre femei,
Incet pe zvonul turmei să te iei,
Indrumă-ți iezii tot pe lângă ape —
De luncile păstorilor aproape...

(Cântarea mirelui).

Ascultă! e glasul iubitului meu;
El vine sărind peste munți și colini,
Ca puiul de cerb, fugind prin grădini —
El vine și cântă mereu!

Și iată-l în dosul înaltului zid,
În cale-i cu pripă ferești se deschid
Toți vor să privească pe mirele meu:
El vine și cântă mereu, —

(Chemarea miresei).

Priviți-l! Și-a 'mpletit cunună,
Din lămâița cea mărunță
S'a 'mpodobit cu vâl de nuntă —
Cu strai de nuntă 'mpurpurat,
Sfințit și binecuvântat!

În zorile roșii, când umbrele fug,
Și 'n funduri s'aprinde al soarelui rug,
Vărsând dărniciile milei
Prin larg, la ivirile zilei, —

În zorii scâldați de lumină,
Veni-voi la tine:

— Colină

De smirnă și munte de mir,
Izvor de arome, cu undele line,
Veni-voi la tine!

Ce comparațiuni îndrăznețe și neobicinuite în zilele noastre! Dar și ce forță sugestivă, prin imaginile vii, prinse cu o forță — primitivă. tocmai pentru aceasta puternică și vie.

Versurile din urmă mi-au trezit în amintire pe altele, tot dintr'o traducere românească, făcută din „Cântarea cântărilor“; mi-au rămas în minte comparațiunile, poate azi neobicinuite, dar în anticitate *classice*, de-o înălțime sublimă, din punctul de vedere estetic:

„Sulamito, deal de mir
Și munte de tămâie!...

Aceste versuri mi-au rămas în memorie și mi s'au evocat, cu numele autorului și locul publicării lor:

Sunt din traducerea făcută de *George Coșbuc*, și publicată în foiletonul „Tribunii“ din Sibii, pe la sfârșitul anilor optzeci, — din veacul trecut...

Am amintit aci, acest moment literar, cred că nu fără folos...

Și acum, trecând din nou la cartea diui *Corneliu Moldovan*, — cred că cetitorul însuși se poate convinge din citațiunile făcute, de limba aleasă, ritmul corăspunzător și redarea cu multă putere a nuanțelor și comparațiunilor sugestive, care sunt — după H. Taine — notele caracteristice ale artelor anticității.

S. Secula.

Nr. 3256/1908.

Concurs.

Prin aceasta se publică concurs pentru îndeplinirea definitivă a *două catedre* profesionale la institutul teologic gr. or. român din Arad:

Beneficiile împreună cu fiecare din acestea catedre sunt următoarele:

- a) Salar fundamental 1800 cor.
- b) Cvinvenale câte 200 cor.
- c) Bani de cortel anual 500 cor.
- d) Participare la fondul de penziune conform dispozițiilor din statute.

Dela recurenți se cere să aibă doctoratul în s-ta teologie și examen de calificare preotească.

Recursele sunt a se adresa Consistorului gr.-or. român din Arad până inclusiv *21 Iunie* (4 Iulie) a. c.

Recurselor sunt a se adnexa următoarele documente:

1. Autobiografia pe scurt a recurentului.
2. Atestat de botez.
3. Atestatele despre calificarea recurentului.
4. Atestat de serviciu dela autoritatea imediat superioară pentru cazul, că recurentul ar fi funcționat deja și până aci ca profesor la vre'un institut de învățământ.
5. Eventualele dovezi despre activitatea literară a recurentului.

Arad, din ședința senatului bisericesc a Consistorului gr. or. român ținută la 8/21 Mai 1908.

*Consistorul gr.-or. român
din Arad.*

Nr. 3257/1908.

Concurs.

Prin aceasta se publică concurs pentru îndeplinirea următoarelor catedre profesionale la institutul pedagogic gr.-or. român din Arad:

1. Limba și literatura română, limba și literatura germană;
2. Limba și literatura magiară, istoria și costuția;
3. Matematică și fizică;
4. Științele naturale;
5. Tipic, cântarea bisericească, muzica vocală și instrumentală.

Beneficiile împreună cu catedrele de sub punctele 1-4 sunt următoarele:

- a) Salar fundamental 1800 cor.
- b) Cvinevenale (6) câte 200 cor.
- c) Bani de cortel anual 500 cor.

d) Participare la fondul de penziune conform dispozițiilor statute.

Dela recurenți se cere să aibă calificarea prescriasă pentru profesorii dela preparandiile de stat precum și calificarea conform §-lui 122, p. 10 din Statutul-Organic.

Beneficiul împreună cu catedra de sub nr. 5 este: Salar fundamental 1600 cor., bani de cortel 400 cor., și participarea la fondul de penziune. Dela recurenții pentru această catedră se cere atestat despre terminarea cursurilor vre'unui conservatoriu.

Recursele sunt a se adresa Consistorului gr.-or. român din Arad până inclusiv în *21 Iunie* (4 Iulie) a. c.

Recurselor sunt a se adnexa următoarele documente:

1. Autobiografia pe scurt a recurentului.
2. Atestat de botez.
3. Atestatele despre calificarea recurentului.
4. Atestat de serviciu dela autoritatea imediat superioară pentru cazul, că recurentul ar fi funcționat deja și până aci ca profesor la vre'un institut de învățământ.
5. Eventualele dovezi despre activitatea literară a recurentului.

Arad, din ședința senatului școlar a Consistorului gr.-or. român ținută la 8/21 Mai 1908.

*Consistorul gr.-or. român
din Arad.*

Nr. 3258/1908.

Concurs.

Pentru îndeplinirea definitivă a postului de învățător la școala de aplicație de lângă institutul ped., gr.-or. român din *Arad*, prin aceasta se publică concurs.

Beneficiul împreună cu acest post este următorul: a) salar anual 600 cor., b) proviziune completă (locuință și vipt) în alumneul preparandial.

Alegându-l va avea să funcționeze totodată și ca prefect al alumneului preparandial fără nici o altă remunerație.

Recursele sunt a se adresa Consistorului gr.-or. român din Arad, până inclusiv în *21 Iunie* (4 Iulie) a. c.

Recurselor sunt a se adnexa următoarele documente:

1. Atestat de botez.
2. Atestat despre calificarea recurentului.
3. Atestat de serviciu dela autoritatea imediat superioară pentru cazul, că recurentul ar fi funcționat deja și până aci ca învățător la vre'o școală elementară populară.

Din ședința consistorului gr.-or. român din Arad, ținută la 8/21 Mai) 1908

*Consistorul gr.-or. român
din Arad.*

Aviz!

In nexul circularului Nr. 1707/1908 se avizează cei interesați, că prețul „Anuarului școlar“ costă 3 cor. + 30 fileri pentru porto.

Tipografia diecezană.

Arad Bathtyány Nr. 2.

CRONICA.

Dela examenele de cvalificațiune învățătorească. Examenele de cvalificațiune învățătorească dela institutul nostru, pedagogic au decurs în perfectă ordine, cum am expus și în primul nostru. Rezultatul încă este bucurător, anume din 35 candidații se declară de cvalificați: Ioan Bota, Ioan Butcă, Ștefan Costa, Ioan Florea, Ștefan Fofiu, Victor Giurgiu, Petru Hereț, Petru Mara, Ignatie Raica, Petru Roșu, Victor E. Sabo, Ecat. Dascâl, Nicolae Hanza, Maria Popovicu, Teodor Stoianovici, George Lazar, Ioan Crăciunescu, Teodor Laza, Petru Toma, Vasilie Caba, Ioan Dancea, Iustin Iancu, Ștefan Ponta, Aurel Baicu. Mai departe 9 candidați au fost avizați pe Decemvrie la examen corector din unu ori două studii, iar doi, avizați la repetirea întregului examen peste un an adecă în Iunie 1909.

Cronică bibliografică.

Ce e viața? Ilustrul savant astronom Camille Flammarion s'a ocupat cu popularizarea tuturor științelor, de oarece din rezultatele lor și-a scos principiile sale filozofice. Flammarion a popularizat științele naturale, manifestațiunile vieții la plante, căci după dânsul și plantă e o ființă, uneori mult mai sensibilă de cât o ființă omenească. Insectele, pasărilor, de asemenea au preocupat mult pe acest savant francez. În „*Ce e viața?*“, „Biblioteca pentru toți“ a strâns la un loc studiile principale ale lui Flammarion asupra manifestațiunilor vieții. Într'un mic studiu final, Flammarion pune apoi în discuție un subiect foarte palpitant. Este creațiunea logică, sau nu? Este viața o simplă întâmplare, sau manifestarea evidentă a unei puteri pe care noi nu o putem pricepe? Flammarion e mai ales cel mai strălucit educator al tinerimei, pe care o învață nenumărate lucruri, pe cari alți savanți le țin numai pentru dânsii. Recomandăm dar cititorilor nostri d'ași procura această broșură ce costă 30 bani și se află de vânzare la toate librăriile din țară. Catalogul complex al acestei „Bibliotecei pentru toți“ a se cere gratis la Librăria editoare Alcalay, București.

În bibl. pentru toți a apărut: *Nuvela de Gorki*, traducere de d-na Lia Hârsu. Pețul 30 bani. Volumul de față cuprinde trei din cele mai frumoase nuvele ale admirabilului scriitor dintre car: Celcaș e considerată ca o capo-d'operă. Prin noul volum cititorii „Bibliotecei pentru toți“ vor avea ocazia să facă o mai de aproape cunoștință cu geniul lui Gorki, ale cărui opere se disting printr'un amestec de fatalism și sălbătăcie care ne uimește și ne încântă.

Duelistul de Turghenief traducere de Ludovic Dauș, prețul 30 bani. Turghenief și cu Dostoewski sunt poate cei mai populari dintre scriitorii ruși. Dl Ludovic Dauș a făcut cea mai bună alegere traducând admirabila nuvelă *Duelistul* care pe lângă calitățile ei literare și puterea subiectului, dă mult de gândit și prezintă în toată oroarea această plagă care se numește duelul. De vânzare la librăria editoare Leon Alcalay București.

Concurs.

Pe baza incuviințării Ven. Consistor diecezan Nr. 2575/1908, prin aceasta se escrie concurs pentru îndeplinirea definitivă a postului învățătorească dela școala inferioară cu cl. I II mixte din comuna *Cenadul-unguresc*, cu termin de **30 zile** dela prima publicare în organul oficios „Biserica și Școala.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt: 1. Salar în bani gata 1000 cor., și cvinvenalele prescise de lege. 2. Cvartir liber cu două chilii, cuină, cămară, grădină și celelalte aparținătoare. 3. Pentru conferință 24 cor. 4. Scripturistică 10 cor. 5. Pentru încălzirea salei de învățământ 3 stângeni de lemne cu acel deobligământ, ca alesul să provadă în decursul anului școala fără ca eventual să pretindă dela comuna bis., mai mult. 6. Dela înmormântări unde va fi poftit 1 cor., asemenea și dela cununii și parastase. 7. Alesul va avea să conducă cântarea bisericească în strana stângă și a țină școala de repetițiune cu elevele fără altă remunerațiune. Dela recurenți se cere să aibă calcul general distins, sau cel puțin bun. Cei apți pentru conducerea corului vor fi preferiți.

Comuna bisericească dă alesului cvinvenalul numai după un serviciu neîntrerupt de 5 ani prestat în aceasta comună, dreptacea recurenții au să arate în scris că de când își formează dreptul de cvinvenal.

Recursele ajustate cu documentele recerute și adresate comitetului parohial sunt a se subșterne la On. Oficiu protoprezvital din Arad, iar recurenții au a se prezenta în vre-o Duminecă ori sârbătoare în s. biserică spre a-și arată dexteritatea în cant și tipic.

Din ședința comitetului parohial gr.-or. român ținută în Cenadul-unguresc la 25 Mai (7 Iunie) 1908.

Tăut Stanimir,
preș. com. par.

Efrem Brindea,
notar com. par.

În conțelegere cu: *Vasilie Beleş* protopop insp. școlar
—□— 1—3

Pentru îndeplinirea definitivă a stațiunii învățătorești *Tărcăiță*, din tractul Vașcăului prin aceasta se escrie concurs cu termin de **30 de zile** dela prima publicare în foaia oficioasă „Biserica și Școala“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt: în bani 400 cor, dela comuna parohială pe lângă care sumă la timpul său se va cere întregire dela stat, apoi cvartir și grădină.

Ceice voiesc a ocupa acest post prin aceasta se avizează, că recoursele lor să le subștearnă în termin regulamentar On. Domn Moise Popovicu adm. p. Segyest p. u. Rieny, ajustate cu documentele prescise, iar dânsii să se prezenteze în vre-o Duminecă ori sârbătoare în s. biserică din Tărcăiță, spre a-și arată dexteritatea în cântare și tipic.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu: *Moise Popovicu* adm. protopopes.
—□— 1—3

Nr. 344 F. G. 1908.

Spre scopul conferirii de stipendii din „*Fundațiunea lui Gozsdu*” pe anul școlar 1908/9 pentru școlarele medii, facultăți, universități și școlarele de cadeți militari la armata comună și honvezi — se escrie concurs pe lângă următoarele condițiuni:

1. Concurenții să documenteze cu documente originale sau autenticate de notari publici :

a) că sunt fii de cetățeni ungari și aparțin bisericii ortodoxe orientale române, spre care scop se recere extrasul din matricula botezaților, provăzut cu clauzula parohului competent, că și de prezent aparține la biserica gr.-or. română ;

b) că studiază cu succes bun la vre-un institut public din patrie, spre care scop au să substearnă studenții dela școlarele medii atestatul despre anul școlar 1907/8, iar cei dela facultăți și universități indicele despre toate cursurile ascultate și respective documentul despre progresul făcut; c) că nici averea proprie, nici a părinților nu ajunge să acopere toate trebuințele pentru creșterea concurentului, spre care scop e a se produce atestatul diregătoriei politice competente. Atestatul să cuprindă și date pozitive despre această avere și trebuie să fie subscris și de preotul locului, iar dacă nu ar fi acolo preot ori ar fi înrudit cu concurentul, trebuie să fie subscris din partea protopopului concernent.

2. Dacă concurentul a întrerupt studiile, atunci are să producă și atestat officios despre ocupațiunea sa într'acel timp și despre purtarea sa morală pe acest — timp.

3. Fiecare concurent are să arete în petițiunea sa, specialitatea la care, și locul unde voește a continua studiile, cum și aceea, dacă are și alt stipendiu.

4. Cei-ce voiesc să studieze în străinătate, au să arete necesitatea de a face studii în străinătate ca în cazul, dacă li-se va votă stipendiul, să se poată îndată exoperă concesiunea ministerială prescrisă.

5. Cu privire la concurenții pentru dobândirea de stipendii spre absolvarea școlarelor militare de cadeți, se observă, că stipendiile acestea pe lângă documentarea condițiilor stabilite în acest concurs (p. a), c), 2, 3, 6, 8 și 9) numai atunci se vor extrada comandei școlarelor militare, dacă concurentul va documentă că este primit de elev regulat la respectiva școală de cadeți.

6. Petițiunile instruate cu documentele necesare sunt a se adresă la reprezentanța fundațiunii lui Gozsdu Budapest VII, Holló u. 8. *până la 23 Iulie 5 August a. c.*

7. Totodată se provoacă toți ștudentii actuali, prin urmare și cei absolvenți, cari cer ajutoare pentru depunerea rigoroaselor și câștigarea gradului de doctor, că până la *2/15 Iulie a. c.* să arete rezultatul studiilor din anul școlar 1907/8, căci altcum li-se va sistă stipendiul, respective nu vor căpătă ajutorul.

8. Petițiile cari nu sunt instruate cu documentele susamintite sau au sosit după terminul scris, nu se vor luă în conziderare.

9. În interesul expeditării regulate, fiecare concurent să indice în petițiune locul și poșta ultimă, unde este a i-se trimite rezoluțiunea reprezentanției.

Din ședința comitetului fundațiunii lui Gozsdu, ținută în Iunie 1908.

Comitetul.

—□—

2—3

Pentru îndeplinirea definitivă a parohiei ort. rom. din *Bătuța*, pprezvitatul Radnei, prin aceasta se publică concurs cu termin de recurgere de *30 zile*, dela prima publicare în organul officios diecezan.

Dotățiunea parohului va fi : 1. O sesiune parohială jumătate șes, jumătate deal. Din pământul dela deal jumătate e arător, jumătate pășune. 2. Ștolele hotărâte prin invoiala reciprocă dintre repositul preot și poporenii, la anul 1901. 3. Intregirea dotațiunii preoțești din vistieria statului, după evalidațiunea alesului.

Parohia e de *cl. III.*

Văduvei preotese, în virtutea §-lui 12 din Regulamentul pentru parohii, îi compete un an dela moartea fostului preot, jumătate din întreg venitul parohiei.

Recurenții să-și susstearnă recursele, ajustate cu documentele prescrise și adresate comitetului parohial din *Bătuța*, P. O. Oficiu pprezvital în M. Radna, având a se prezentă în vre-o Duminecă ori sârbătoare cu observarea strictă a §-lui 20 din Regulamentul pentru parohii, în sf. biserică din *Bătuța*, spre a-și arată dexteritatea în cele rituale și oratorie.

Bătuța, la 26 Mai (8 Iunie) 1908.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu : *Procopie Givulescu* protoprezviter.

—□—

2—3

Compactor român în Arad

Iustin Ardelean

Strada Weitzer János Nr. 13.

Execută grabnic și prompt
tot soiul de lucrări, atingătoare de
aceasta branșe.

Legătură fină și durabilă.

Prețuri moderate.

29

